

ZSIRAI LÁSZLÓ

Holnap már február

Naplóbejegyzés Gyuri barátom emlékére

Kiegyensúlyozatlan időket élünk – érzekelte Gézaváry. Megszűnt a megszokott rend, folyton változó körülmények diszharmóniájában létezik az ember. Kiszámíthatatlan a természet is. Fekete karácsonyokat fagyos tavaszok váltanak, nyaranként szinte napról napra változik az időjárás. Olykor napi húsz Celsius-fokos eltéréssel is módosul a hőmérséklet. Egyik nap viharos erejű szél fúj, záporban ömlik az eső, másik nap teljes szélesend, nyugalom, béke, mosolygó napsütés, majdhogynem kánikula.

A rácsodálkozás képessége viszont változatlan.

Tegnap hétfő volt, ma kedd van, holnap már február. Tegnapelőtt meghalt Gézaváry legjobb barátja. Hogy lehet vasárnap meghalni? Miért pont vasárnap? Hitünk szerint a pihenés napja. A hirtelen eltávozott barát hite szerint a szombat az. Hetek óta gyakran ülve elaludt napközben, fáradtságra hivatkozott, botladozva pörgő nyelve el-elakadt, mint az agyvérzések-nél szokott. Az orvos ambuláns kivizsgálásokra utalta. A saját lábán járva cipelte közel százötven kilónyi testsúlyát orvostól orvosig. A vizsgálat eredményétől függetlenül mindegyik orvos feltétlen fogyókúrára intette.

Képtelen volt megfogadni a tanácsot.

A cég, ahol régebben dolgozott, tizenöt évvel ezelőtt éppen vele kezdte a létszám leépítését. Nem értette, nem tudta elfogadni, hogy miért éppen vele, aki tanulóideje óta ennél a cégnél dolgozott. S azt sem tudta elképzelni: hova forduljon, hol kap majd munkát? Gyenge pszichikum jellemezte édesapja korai halála óta, akit még általános iskolai tanuló korában veszített el. A pszichiáter akkor az úszást javasolta, az megnyugtatja az idegeket. Gyuri jól úszott. A munkanélküliség negyvenéves korában fellépő rémével viszont képtelennek bizonyult megküzdeni. Örjögött, szidta a céget, a főnökét, letépte a körmét, véresre kaparta a térdét. Kórházi kezelést követően rokkantossították le.

Beletörődött.

Esze ágában nem volt munka után nézni, beletörődött a depresszióba. A havonta érkező fix összeggel nem érte be ugyan, ócskapiacra árusított értékesíthető holmikát, újságokat. Mire hazaért a piacról, a piacon a zsebébe

vándorolt összegek sorra kivándoroltak a zsebéből különféle éttermekben, élelmiszerboltokban. Napirendje szerint egyszer evett, de az egész nap tartott. Hajnaltól éjszakáig. Alig-alig tett mást, mint bevásárolt, tévézett, rádiózott, olvasott (ülő foglalkozások) és evett, és csak hízott és hízott.

Bánatevőnek nevezte magát.

– Egy kiló kenyeret eszik meg naponta, kétnaponta egy félkilós margarint. Az ebéddel, amit adok neki, önmagában jóllakhatna, ám ráadásul megken két karéj kenyeret vastagon margarinnal, megrakja mindazzal, amit talál, felvágottal, sajttal, hagymával, retekkel, paradicsommal, paprikával, a tetejére hint egy evőkanál sót, és eszik. Éjszaka is hallom, hogy kimegy a konyhába és tömi magába a kenyeret – panaszkodott az édesanyja Gézavárynak.

Hiába kérlelték, majd könyörögve korholták a rokonai és az orvosok. A pszichiáter is, akihez havonta járt felíratni a gyógyszert, nagyobb életveszélynek tartotta a kövérséget, mint a karbantartott depressziót.

– Miért eszik mértéktelenül? – kérdezte az egyik alkalommal. – Miért nem törekszik lefogyni, legalább húsz-harminc kilót?

– Nem tudom – vont a vállát Gyuri. – Nincs akaraterőm.

– Ahhoz viszont van, hogy megvásárolja a kenyeret? – vágott vissza az orvos.

Aztán ebben maradtak.

A bánatevő pedig ezután is csak hízott és hízott. Pedig valóságos angyalként szerették, akik ismerték. Hányszor rohant hanyatt-homlok Gézaváryhoz egy-egy szatyor ennivalóval, kihízott öltönyökkel, hogy segítse az írónak átvészelni az átmeneti nyomorúságot, amikor egyáltalán nem vagy rendkívül keveset fizettek a kiadók a műveiért. Gyuri megőrizte magában azt a gyermeki őszinteséget, ami minden költőnek szintén sajátja élete végéig. Írماغja sem volt benne a rossz szándéknak, gonoszságnak. Ártatlanul jó lélek vezérelte, valóságos angyalként viselkedett.

Botorkált abban a világban, ami körülölelte.

Felhőtlenül boldog tudott lenni kirándulásokon, koncerteken, jó filmek alatt a moziban, ám hihetetlen mértékben őrjögött, amikor a világ bánásai érintették, s nem akarta elfogadni mindazt, amit támadásként élt át. Ilyennek érzékelte azt is, hogy elfoglaltság, rendszeres jövedelmet eredményező tevékenység nem jutott számára, bár az utóbbi időben nem is kereste.

Belefásult a helyzetébe.

Korosztályában – sajnos – nem az egyetlen jelenség. Elkényelmesítette a biztos rokkantsági nyugdíj, a rokoni kényeztetés, a kenyér megléte.

Nehezen tájékozódott napjaink világában. Olykor elutazott a környező országokba, hátha ott tud nagyméretű cipőt, ruhát vásárolni magának. Egyik alkalommal Bécsben felvonulással találta szembe magát az utcán. Mobiltelefonon hazaszólt a nővérenek:

– Valami tüntetési menet halad az úttesten. Hogy menjek át a túlsó oldalra?

– Egy a lényeg, ne állj be közibük! – mondta a nővére, aki csodálkozott is rajta, meg rajongásig szerette is az öccsét.

Gyuri valahogy megszokta, hogy távirányítással működik. Többször előfordult, hogy a helyszínen nem tudott dönteni. Anyukájának, nővére-
nek és barátjának telefonált hirtelen, különféle időpontokban. Egy alkalommal a következővel ébresztette fel Gézaváryt kora reggel:

– Bevágtam a nagylábujjamat ollóval. Dől a vér. Most mit csináljak?

– Mossad ki, kötzd be!

– Ne haragudj, hogy felébresztettelek! Anyuék már a nyaralóban vannak, biztos még alszanak. Megjiedtem.

– Persze – nyugtatta Gézaváry. – Majd elmúlik...

És lám, az a váratlan nap is elkövetkezett, amikor minden elmúlt. Gyuri összes gondját-baját egyik pillanatról a másikra megoldotta a Teremtő, a legfelsőbb hatóság, visszakövetelve ártatlan lelkét az örökké jők közé.

Gézaváry éjjel háromig dolgozott, majd kimerülten aludt délelőtt tízig. Első dolga volt, hogy lehallgassa a telefonon hangpostájára érkezett üzeneteket. Sorra hívta vissza azokat, akik keresték.

– Mi kerestünk, Tomi – mondta Gyuri nővére rögtön, amikor felvette a telefonkagylót. – Meghalt a Gyuri – fűzte hozzá elcsukló hangon.

Gézaváry hirtelen alig bírt megszólalni:

– Istenem! Mikor?

– Egy órája. Bementem a szobájába megmérni a vérnyomását. Hideg volt a keze, nem lélegzett. Két mentőautó érkezett, a mentősök próbálták újraéleszteni, nem sikerült. Megállt a szíve, elnyomhatta a zsír.

– Este azt mondta, hogy kedden vizsgálatra megy az alvászlaborba. Hallkan hozzátette, hogy csak megérjem a keddet. Érezhetett valamit. A folyamatos nyelvbotlás akár az agyi erek betegségének előjele is lehetett. Miért nem utalták be kórházba? Néhány infúziós oldat segíthetett volna.

– De hát látták az orvosok, három hete autóval vittem vizsgálatról vizsgálatra. Most itt maradtam testvér nélkül – közölte Gyuri nővére zokogva a telefonba.

– Baruch dajan haemet – mondta Gézaváry fojtott, elcsukló hangon.

– Tessék? – kérdezett vissza Gyuri nővére.

– Ahogy az ősi héber nyelven ilyenkor mondani szokás: „Áldott legyen az igazságos Bíró”.

– Miért mondd ezt? Nem értem.

– Azért, mert „az Örökkévaló adta őt, az Örökkévaló vette el”... Bele kell törődnünk a megváltoztathatatlanba.

– Nem, nem lehet, nem tudok beletörődni soha.

– Az élet megy tovább. Már nem tehetünk mást, minthogy őrizzük Gyuri emlékét.

Gézaváry előtt lepergett barátságuk filmjének összes fontosabb kockája. A gyermekkori síelés a kékestetői szanatórium parkjában. Az ifjúkori nyaralás a Velencei-tó partján. A közös mozik, kirándulások, családi ünnepek. Az aggódó pánik, amikor Gyuri szeretett édesanyját hirtelen kórházba szállították. S a későbbiekben is, például amikor Gézaváry édesanyjának temetése napján a gyászolók közül egyedül Gyuri ment vele haza, ketten ültek a konyhaasztalnál, ettek és szomorkodtak. A vendégekre számítva főzött gulyásleves végül egy hét alatt fogyott el.

Vajon élehetetlennek minősíthető-e?

Hiszen ezer dolog iránt érdeklődött, csak valahogy a saját ösvényét nem tudta érvényesen kitaposni az életpályához. Valóban nem tudta, vagy nem hagyták a körülményei? Ez már alighanem filozófia. A tény pedig: alig ötvenhat életév, meg a félelem, hogy az orvosi bizottság nem hosszabbítja meg a rokkantsági nyugdíját. Ez jutott Gézaváry barátjának, akire már *tachrichimet*, magyarul végső fehér gyolcsruhát szabott a sors, természetes testét befogadja a föld, s immár egyetlen visszavonhatatlan vigaszul tartós jellemzője – a szeretettel keretezett mosolya – megmarad az író emlékezetében. Hogy tudott örülni egy-egy új mobiltelefonnak, műszaki cikknek, utazásnak! Egy-egy kirándulást követően lendülettel mesélt, mutogatta a fényképeket, filmeket Jeruzsálemről, Haifáról, a Vörös-tengerről.

Jézus lábnyomain lépdelt az időben.

Gyuri szerette az életet, szeretett élni, most hirtelen mégis elhagyta terveit. Elesett állapotában a tehetetlenség uralkodott el rajta.

Holnap már február.

Gézaváry karórájára pillant, amelyet Gyuri hozott neki egyik jeruzsálemi utazásáról. A jó barát kegyelettel töltődött emléke megmarad februárban és megmarad örökké, élete idejének végezetéig. Az író séta közben lehajol, letép egy zsenge fűszálat a parkban, maga mögé dobja, és azt kívánja, hogy barátja úgy támadjon fel, akár tavasszal a mező füve.